

พ. ๑๕๑

คำเตือนสติสัตว์

ของ

หลวงมหาสิทธิ โวหาร (สืบ)

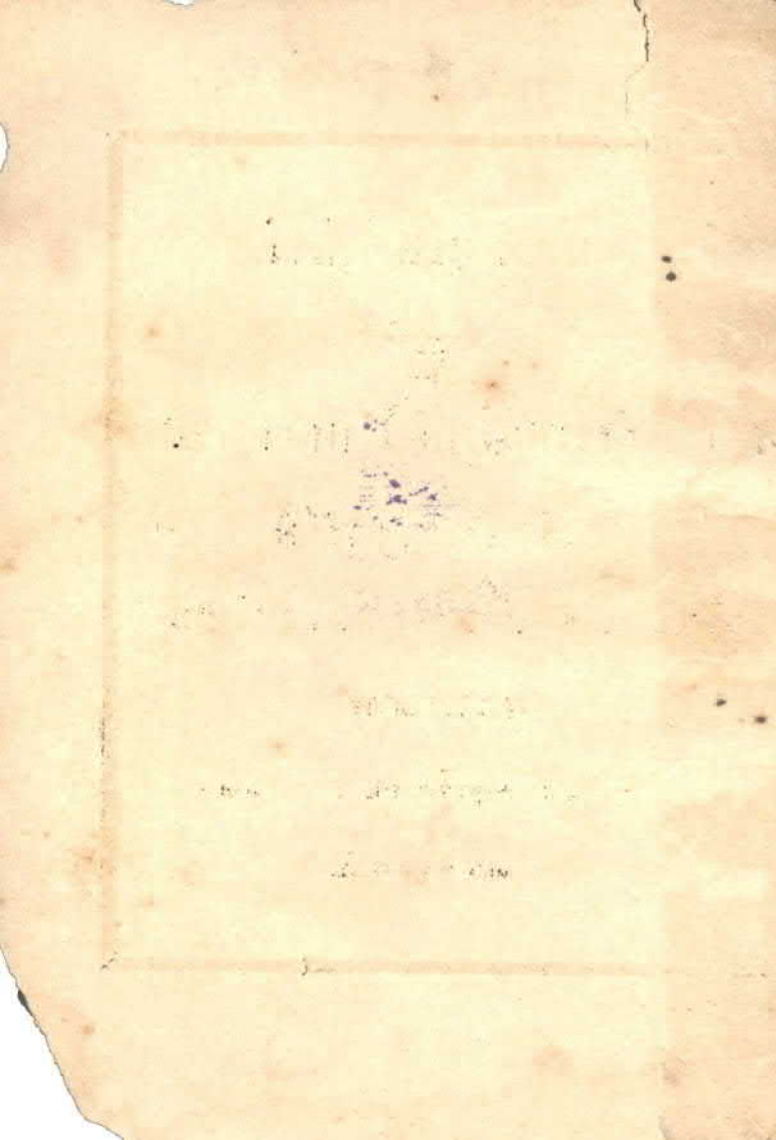
เจ้าหมื่น ศรี ศรีวัณษา

พิมพ์แจกสัตว์ ที่ มา ถวาย บังคม

พระบรมศพ

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๙

๒๐๐๐ ฉบับ



๑๕๑
หนังสือภาษา





คำนำ

การที่พิมพ์หนังสือ แจก สตรี คราวนี้ เพราะ
ข้าพเจ้าเห็น จำนวนราษฎร ที่ มา ถวาย บังคม
พระบรมศพ ครั้งแรก เป็น หยิ่ง มาก การทำบุญ
อุทิศส่วนกุศลถวาย ทว พระราช อาณาเขตระจวน
ข้าพเจ้าได้รวม กัน ทำ กับ พระยามหานิเวศนานุรักษ์
ซึ่งเดิมเป็น ที่ เจ้าหมื่นศรีศรีรักษ์ ที่ วัด บุญศิริ
มาต ยาราม แล้ว แต่จะใคร่ ทำ ทาน ทวไป ด้วย
จึงได้ พิมพ์หนังสือเล่มนี้ ซึ่งข้าพเจ้าเห็น ว่า
เป็น ถ้อย คำ กดาง ๆ อันดี แต่ยังไม่แพร่ หดาย
แจก เมื่อ ตรุน สตรี ประพฤติได้ดังนี้ ย่อม ยัง
คน แด่ ครอบครัวยัง ให้ เจริญ รุ่งเรือง ยิ่ง ขึ้น

บ้าน ถนน วัด บุญศิริมาต ยาราม

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน

รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๙

เจ้าหมื่นศรี.

คำเตือน สกิ สักวี่

คำนำเดิม

ข้าพเจ้าผู้เรียบเรียงหนังสือ ซึ่งให้ ชื่อว่า
“คำเตือน สกิ สักวี่” นี้ เห็นว่าในเวลานี้ย่อม
เป็น สมัย อัน ดำเนิน ขึ้น ด้วยความเจริญรุ่งเรือง
แห่ง ชาวเราทั้งหลาย บัดนี้ ผู้ที่มี คัดพิพยา
ย่อม เรียบเรียง หนังสือ ที่ เป็น แบบแผน แด่สุภาพ
ขึ้น เป็น อัน มาก แต่ หนังสือ อัน เป็น คำสอน
สำหรับ สักวี่ นี้ ยังมีอยู่น้อย เรื่อง นึก ข้าพเจ้า
จึงได้ช่วยเรียบเรียงขึ้น ชื่อว่า เรื่องหนึ่ง โดยเจตนา
เป็น อัน ดี เพื่ออุดหนุนให้ หนังสือ เหล่า นั้น มี

มากเรื่อง^๕ จน^๕ จะได้^๕ เป็น^๕ ทาง^๕ คำ^๕ ริ^๕ ห์^๕ ของ^๕ ดั^๕ ต์^๕
เพื่อ^๕ เลื^๕ ก^๕ ค^๕ ณ^๕ ข^๕ อ^๕ ที่^๕ ค^๕ ณ^๕ ค^๕ ว^๕ ร^๕ ป^๕ ร^๕ ิ^๕ บ^๕ ค^๕ ได้^๕ โดย^๕ ง^๕ า^๕ ย^๕
แ^๕ หน^๕ ึ่ง^๕ ด^๕ ี^๕ น^๕ี^๕ ข^๕ ำ^๕ พ^๕ เจ^๕ ำ^๕ ได้^๕ จ^๕ ด^๕ เป็น^๕ ข^๕ อ^๕ โ^๕ ญ^๕ ำ^๕ ไ^๕
ค^๕ ว^๕ าม^๕ มี^๕ ๓^๕ ข^๕ อ^๕ ค^๕ ือ^๕ ส^๕ ม^๕ บ^๕ ค^๕ี^๕ ของ^๕ ดั^๕ ต์^๕ ข^๕ อ^๕ ๑^๕ วิ^๕ ษ^๕ ำ^๕
นำ^๕ ร^๕ ของ^๕ ดั^๕ ต์^๕ ดำ^๕ ว^๕ ข^๕ อ^๕ ๑^๕ ก^๕ ิ^๕ จ^๕ ของ^๕ แม่^๕ เว^๕ ี^๕ น^๕ ข^๕ อ^๕ ๑^๕
แ^๕ ด้^๕ จ^๕ ึง^๕ วิ^๕ ษ^๕ ำ^๕ ค^๕ ข^๕ อ^๕ ค^๕ ว^๕ าม^๕ เ^๕ ด้^๕ ำ^๕ น^๕ี^๕ ค^๕ ำ^๕ ม^๕ ส^๕ ค^๕ ว^๕ ร^๕ พ^๕ ๑^๕
เป็น^๕ ค^๕ ว^๕ ี^๕ ย^๕ ำ^๕ แ^๕ ង^๕ ค^๕ ว^๕ าม^๕ ป^๕ ระ^๕ พ^๕ ุ^๕ ค^๕ี^๕ ของ^๕ ดั^๕ ต์^๕ ท^๕ ง^๕ ห^๕ ด^๕ ำ^๕
น^๕ ับ^๕ ว^๕ ำ^๕ ดำ^๕ ร^๕ ำ^๕ เป็น^๕ เ^๕ ื่^๕ ึ่ง^๕ ไ^๕ ด้^๕ ค^๕ ึง^๕ แ^๕ ด้^๕ ว^๕ ัน^๕ ที่^๕ ๗^๕
ก^๕ ัน^๕ ย^๕ ำ^๕ น^๕ ร^๕ ัต^๕ ณ^๕ โ^๕ ก^๕ ส^๕ ัน^๕ ท^๕ ร^๕ ค^๕ ัก^๕ ๑๒๒^๕ ได้^๕ พ^๕ ม^๕ พ^๕
จน^๕ เป็น^๕ ค^๕ ร^๕ ึง^๕ แ^๕ ร^๕ ำ^๕ ๑๐๐๐^๕ น^๕ ับ^๕ บ^๕ ำ^๕ ง^๕ ที่^๕ ข^๕ อ^๕ ค^๕ ว^๕ าม^๕
แ^๕ ด้^๕ ถ^๕ อย^๕ ค^๕ ำ^๕ ของ^๕ หน^๕ ึ่ง^๕ ด^๕ ี^๕ น^๕ี^๕ จ^๕ ะ^๕ ย^๕ ัง^๕ ก^๕ ำ^๕ ว^๕ ำ^๕ ก^๕ ำ^๕ ย^๕ ไม่^๕
เ^๕ ื่^๕ บ^๕ ร^๕ อย^๕ ค^๕ ้วย^๕ ค^๕ ว^๕ าม^๕ พ^๕ ัง^๕ แ^๕ ด้^๕ อย^๕ ำ^๕ แ^๕ ด้^๕ ช^๕ ร^๕ ร^๕ ม^๕ ค^๕ ำ^๕

การงานสิ่งใด เมื่อผู้ทำกระทำขึ้น ด้วยเจตนา
เป็นอันดีแล้ว หากว่าจะพลาดพลั้งลงโดย
อย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี หวังใจว่าคงได้รับอภัย
โทษ จากท่านผู้ซึ่งได้พบเห็น การงานเช่นนั้น
แต่หนังสือนี้ ข้าพเจ้าได้เรียบเรียงแต่ใช้
ถ้อยคำ เพื่อให้ผู้ใดที่อ่านง่าย ควรดีศรีทั้งหลาย
จะมีไว้สำหรับอ่าน ในเวลาว่าง การงานเช่น
กับอ่านหนังสือบทกถอนต่าง ๆ บางทีก็จะ
เป็นประโยชน์ได้บ้าง

ขุน มหาสิทธิโวหาร (ดื่บ)

กรมพระอดิศักดิ์

เป็นผู้เรียบเรียง

สมบัติของสัตว์

บัณฑิต^๑ผู้ซึ่งเกิดเป็นสัตว์ ย่อม ประกอบ
ด้วยสมบัติ ๒ ประการ คือ รูปสมบัติประการ ๑
คุณสมบัติประการ ๑ รูปสมบัติ^๒นั้น คือ
เป็น^๓ผู้มีรูปแต่ฉวีวรรณส่องไสยตงาม ย่อม
เป็นที่ต้องตาของชน ในเวลาที่ได้พบเห็น
แต่ธรรมคารูปของมนุษย์นั้น ย่อมแตกต่าง
กัน บางรูปก็นำดูน่าชม บางรูปก็ไม่นำ
ดูไม่น่าชม ด้วยรูป^๔นี้ย่อมเป็นไปตาม ธรรมดา
ที่ ตกแต่งมา ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่ง สามารถ
ที่จะปรุง หรือ แต่ง รูปที่ไม่งามตงาม ให้งามขึ้น
ตาม ความประสงค์ของ บุคคลผู้^๕นั้น ได้ แม้^๖ว่า

รูปของผู้ใด จักงดงามสักเพียงไรก็ดี ไม่
 สามารถที่จะคงอยู่ถาวรได้ ย่อมเปลี่ยนแปลง
 แปรผันไป ตามวัยของผู้นั้น เปรียบ
 เหมือนดอกไม้ ครั้นบานเต็มที่แล้ว ก็ม
 แต่จะโรยร่วงไปส่วนเดียว เมื่อเช่นนี้สัตว์
 ทั้งหลายไม่ควรถือเอารูปสมบัตินี้เป็นอารมณ์
 ว่า เราเป็นผู้มีรูปร่างงดงามถึงเพียงนี้ ๆ หรือ
 เราเป็นผู้มีรูปชั่วช้าดังนี้ ๆ ควรทอดธุระ
 ในรูปสมบัตินี้เสีย เพราะรูปมักจะ เป็นเหตุ
 ให้ผู้มีรูปงาม มีความกำเริบในรูปของตน
 แต่มักเป็นเหตุ ให้ผู้มีรูปชั่วช้าได้ก่อกำเริบเสีย
 ใจได้

คุณ สัมบัติ นั้น ได้แก่วิทยาประการ ๑
 ความ ประพฤติชอบ ประการ ๑ คือ วิชาที่
 สัมควร แก่ สัตว์ ทั้งหลาย ก็คือ การ เย็บ, ปัก,
 ถัก, ร้อย แล ความเป็น ผู้ฉลาด ใน การ ปรุง
 รส อาหาร ให้ เป็น ที่ พอ ใจ ของ ผู้บริโภค
 ซึ่ง นับ ว่า เป็น ผู้ชำนาญ ใน การ หุงหาอาหาร เป็น
 ต้น สิ่ง เหล่า นี้ เป็น วิชาสามัญ ควร ที่ สัตว์
 ทั้งหลาย จะ พึง ศึกษา เพราะ เป็น วิชา สำหรับ บ้าน
 แล เป็น วิชา ที่ ไม่ ต้อง ใช้ กำลัง แรง สามารถ
 ที่ สัตว์ จะ กระทำ ได้ ส่วน วิชา นอก จาก นี้
 เมื่อ เป็น ประโยชน์ แก่ ตน ก็ ควร ศึกษา ต่อไป
 ก็ ความ ประพฤติชอบ นั้น เป็น ต้น ว่า ความ

เป็นผู้ ไม่คบคนชั่วเป็นมิตร ๑ คบแต่คนที่
 ประพฤติ ดี ๑ มีกิริยา มารยาตร เรียบร้อย ๑
 มีวาจาเป็น อัน ดี ๑ มีใจ ปราศจาก เครื่อง
 เสวราหมอง ๑

ข้อ ๑ บันดาลดีทั้งหลาย ซึ่ง ไม่พอ
 ใจสมาคม ด้วย บุคคล ที่ ประพฤติ ทุกจริต
 ด้วย กาย, วาจา, ใจ, หรือแต่อย่างใด อย่าง
 หนึ่ง แล้วสามารถที่จะ บัง กัน ชั่ว เสียง ของ
 คน ได้ อย่าง ๑ ความชั่ว บาง อย่าง ซึ่ง จะ
 เกิด ขึ้น แก่คน เพราะ ความ เห็นยวรงค์ ของ มิตร
 ชั่ว นั้น ความชั่ว เหล่า นั้น ไม่ มี ช่อง ที่ จะ เกิด
 แก่ คน ได้ อย่าง ๑ ไม่ เป็น ที่ รังเกียจ ของ
 หมู่ญาติ อย่าง ๑

ข้อ ๒ การ ที่ ดีศรี ทั้งหลาย มีความ ยิน

ดี สดมาคมด้วย ผู้ที่ ประพฤติชอบ ด้วย กาย วาจา ใจ
 นั้น ย่อมเพิ่ม ภาว ความดี ของ ตน ซึ่ง มี
 อยู่ ให้เจริญ ยิ่ง ขึ้น อย่าง ๑ ความดี อันใด ที่
 ยัง ไม่เกิด ก็ สามารถ เกิด ขึ้น ได้ ด้วย ความ
 เห็น วร รั้ง ของ มิตร ดี อย่าง ๑ มิตร ที่ ดี ย่อม
 แนะนำ คน ให้ ละ ความชั่ว เสีย ได้ อย่าง ๑ ย่อม
 แนะนำ สิ่ง ที่ เปน ประโยชน์ ให้ แก่ ผู้ ที่ สดมาคม
 อย่าง ๑

ข้อ ๓ ความ เปน ผู้ มี กิริยา มารยาต รียบ
 ร้อย นั้น คือ ใช้ กิริยา สดมาคม แก่ กาด สัมมัย
 เช่น อยู่ บ้าน ใช้ กิริยา อย่าง หนึ่ง ไป สู่ เรือน
 ผู้ อื่น ใช้ กิริยา อย่าง หนึ่ง เดิน ทาง ใช้ กิริยา
 อย่าง หนึ่ง ไป หา ผู้ มี บันดาล ศักดิ์ ใช้ กิริยา

อย่างหนึ่งเป็นต้น แด่สมัยใด ที่เขานิยม
กันว่า กิริยาเช่นนี้ ๆ เป็นกิริยาสุภาพ
เรียบร้อย ย่อมใช้กิริยานี้ ๆ ถูกต้อง ตาม
สมัยที่เขานิยมกัน ๑ เป็นผู้มีกิริยาตะมุ
ตะม่อม ไม่ขัดขวาง ๑ ไม่ใช่กิริยาที่เขาติ
เตียนกัน ว่าชั่วช้า ๑

ข้อ ๔ ความเป็นผู้มีวาจาเป็นอันดีนั้น
(๑) ไม่มีวาจาอันประกอบด้วยความเท็จ ซึ่ง
เป็นเหตุให้คลายจากความเชื่อถือของผู้อื่น
(๒) ไม่ยุยงด่าเถียดผู้อื่น ให้แตกร้างกัน
ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดพยาบาท (๓) ไม่กล่าววาจา
หยาบเช่น เถียดดี แด่ผู้ถูกผู้อื่น ซึ่งเป็นเหตุให้
เขาขัดเคือง (๔) ไม่กล่าวถ้อยคำเป็นตลก

คนอง อัน ไม่ควร แก่ สัตว์ จะ พัง กล่าว (๕) ย่อม
กล่าว ถ้อย คำ อัน ไพเราะ ซึ่ง ควร คืบ ไหว ในใจ
ของ ผู้ พัง (๖) ใช้ วาจา อัน สมควร แก่ ผู้ ที่ ตน
จะ พูด ด้วย เช่น พูด กับ ผู้ ใหญ่ ใช้ วาจา อ่อน
น้อม เปน ตน

ข้อ ๕ ความ เปน ผู้ มี ใจ ปราศ จาก เครื่อง
เศร้า หมอง นั้น คือ มี ใจ โอบ อ้อม อารี ต่อ
เพื่อน มนุษย์ ด้วย กัน ๑ ไม่ คิด หา ฎาภ โดย
ทาง ที่ ผิด เช่น ไม่ ยาก ใต้ ของ ของ ผู้ อื่น ที่
เขา ไม่ ได้ ให้ เปน ตน ๑ ไม่ คิด ปองร้าย ผู้ อื่น ๑
ไม่ ทำให้ ประโยชน์ ของ ผู้ อื่น เสี่ยง ไป ด้วย คติ อัจฉา ๑
มี ความ เห็น ถูก ต้อง ตาม ทาง ที่ ชอบ ๑

คุณ สมบัติ เหล่า นี้ เปน สมบัติ เครื่อง อุด

หนูน^๕ ใ้^๕รูป ของ สัตว์^๕ ทั้งหลาย งดงามยิ่ง^๕ ขึ้น
 กว่า^๕ ปรกติ ของ รูป แต่ใ้^๕ความงาม นั้น คึง^๕
 มัน อยู่ใ้^๕จัน คดอด ชีวิต^๕ร ของ คน ย่อม ไม่ จิตตา
 ของ ผู้^๕ ที่ มีความ ประพฤติ ชอบ แต่ เป็น ที่ นิยม
 ของ ประชาชน^๕ ทั้งหลาย ชื่อ เลื่อง ของ สัตว์^๕
 ผู้^๕ ถึง พร้อม ด้วย คุณ สมบัติ นั้น ย่อม พังไป
 ใน ทิศ^๕ ทั้ง ๔ ประจุ คอกไม้^๕ ซึ่ง มีกลิ่น หอม
 ฉนั้น^๕ แม้รูป ของ สัตว์^๕ ผู้^๕นั้น จะ ชั่ว^๕ ฐา^๕ ประการ
 ไต^๕ ก็ดี คุณ เครื่อง อด^๕ หนูน^๕ รูป^๕นี้ สามารถ
 ที่ จะ ทำใ้^๕เป็น ที่ พอใจ ของ ผู้^๕อื่น ได้

วิชา นำ^๕รู้ ของ สัตว์^๕ สาว

อนึ่ง สัตว์^๕ ทั้งหลาย เมื่อ พ้น จาก ความ เปน

เด็ก แด้ว ย่อม เป็น ที่ พอใจ ของ บุรุษ เปรียบ
 เหมือน ดอก ไม้ ซึ่ง กำถึง บาน แต่ คน ทั้งหลาย
 ย่อม เพิ่ง เจอ ความ ประพฤติ ของ สัตว์ สาว โดยมาก
 เมื่อ มี ความ มัว หมอง เกิด ขึ้น แด้ว ย่อม เป็น
 เหตุ ให้ ผู้ ที่ รั ฐ เหน ตี เคียน แด ส่ง ไสย โดย
 ประการ ต่าง ๆ เครื่อง บ้อง กัน ไม่ ให้ สัตว์ สาว
 มัว หมอง นั้น คือ ความ เป็น ผู้ ไม่ สนิท ชอบ
 พอ ถ้อ หยอก กับ บุรุษ อย่าง ๑ ไม่ เดิน ทาง
 ร่วม กับ บุรุษ แต่ ถำ พัง คน ผู้ เดียว อย่าง ๑
 ไม่ สันทนา กับ บุรุษ ใน ที่ ถับ อย่าง ๑ ไม่ แสดง
 ความ กด้า หาญ ให้ เกิน เป็น ต้น ว่า เพิ่ง คาต
 บุรุษ โดย อาการ เป็ด เผย อย่าง ๑ ไม่ แสดง
 กิริยา อาการ ให้ บุรุษ เข้าใจ ว่า คน รัก อย่าง ๑

ไม่แสดง ความ ชอบ พอ บุรุษ แก่เพื่อน หญิง
 ด้วยกัน อย่าง ๑ ไม่เดิน ร่วมน กับ สัตว์ ที่ ประ
 พยัติชั่ว อย่าง ๑ ไม่เดิน ทาง ผู้เดียว อย่าง ๑
 ไม่เป็น คน ชอบ เทียว เตรี ๑ อาการ เหล่านี้
 เป็น เหตุ ให้ สัตว์ สว ปราศจาก ความ มัว หมอง
 ใน ทาง ประเวณี

บันดาสัตว์ ซึ่ง เป็น ตัว ส้มควร ที่ จะ มี
 เรือน แล้ว ควร เป็น ผู้ มี ใจ หนักแน่น มัน คง
 ประกอบ ด้วย ความ ศรัทธา ถึง ศุข ทุกข์ ซึ่ง จะ
 มี แก่ ตน ใน ภายหน้า ย่ารับร้อน มี สามี โดย
 ปราศจาก ความ ศรัทธา เป็น ต้น ว่า เชื้อ
 ถ้อยคำ คน ผู้บอก กล่าว โฉม ชาย ซึ่ง เรียก กัน
 ว่า แม่สื่อ ขรรคามาแม่สื่อ ย่อม มีความ

ประสงค์แต่จะ พ่อ ตวง ดักรี้ ให้หตง เชื่อ คน
 ด้วยอุบายต่าง ๆ เท่านั้น เพราะผู้^๒ที่ประพฤติ
 คนเป็นแม่สื่อ ย่อมได้รับประโยชน์จากชาย
 ผู้^{๒๒}ต้องการ เมื่อเช่นนั้น ผู้^๒ที่เป็นแม่สื่อ มัก
 จะพูด ยกยอสิ่งดีมีคุณค่า ความดี ของ ชายต่าง ๆ
 ให้ถูกใจหญิง จนเกินกว่าความเป็นจริง ของ
 ผู้^{๒๒}นั้น ๑ ย่อมเลือกหา ถ้อยคำ อัน ไพเราะมา
 เจรจา ให้หญิง คายใจ ๑ ปฏิบัติตน ตาม ใจ
 หญิง เพื่อให้หญิง รักใคร่ จะได้เชื่อฟัง
 ถ้อยคำของ คน ๑ ย่อมกล่าว รูปโฉม ของ
 ชายผู้^{๒๒}นั้น ค่อนำหญิงเนื่อง ๆ ๑ ย่อมพูด
 ถึง ความดี ของ ชายผู้^{๒๒}นั้น เนื่อง ๆ ๑ ย่อมพูด
 ถึง ความ มั่ง มี ของเขา เนื่อง ๆ ๑ ย่อมพูด ถึง

ยศศักดิ์ของเขาเนื่อง ๆ ๑ ย่อมหาโอกาสแสดง
ความรักของชายผู้นั้น ให้ปรากฏแก่ หญิง
เนื่อง ๆ ๑ ผู้ที่เป็นแม่สื่อ นั้น มิได้คิดถึงสุข
ทุกข์ของ หญิง ซึ่ง จะเกิดขึ้นใน ภายหน้าเลย
ย่อมมุ่งแต่ประโยชน์ของตน ให้สำเร็จไปโดย
ส่วนเดียวเท่านั้น

แต่สตรีสาวทั้งหลาย ไม่ควรเปิดโอกาสให้
บุรุษเข้าใกล้ตนได้ ขรรมดาบุรุษ เมื่อมีโอกา
สเข้าใกล้ หญิงได้แล้ว ย่อมพูดจาแพะโตมด้วย
อุบายต่าง ๆ เป็นต้นว่า รำพรรณ ถึง ความที่
ตนรัก ๑ พูดรับรองว่าจะเลี้ยงดูเป็น ภรรยา
มิได้ทอดทิ้ง ๑ จะยอมให้เป็นใหญ่ในบ้าน
เรือนของตน ๑ ไม่ต้องให้ มีความลำบาก แต่



๑๓

อย่างใด อย่างหนึ่ง ๑ มัก พ่อดวง ด้วย ทรัพย์
สมบัติ ๑ ด้วย ยศบันดาศักดิ์ ๑ ด้วยการ ตก
แต่ง ร่าง กาย ให้เป็นที่พอใจหญิง ๑ มัก
ใช้คำสับถออย่างแรง เพื่อให้หญิงเชื่อใน ถ้อย
คำของตน ๑ ผู้ที่เรียกกันว่าเจ้าชู้ ย่อมใช้
อุบายเหล่านี้ พ่อดวง หญิง ให้เกิด ความกำ
หนัด ยินดีใน ตน ครั้น เมื่อได้ หญิง นั้นไป เปน
ภรรยา แล้ว ย่อม ปอก ดอก ทรัพย์สมบัติ บ้าง
ชม เล่น เพียง ครู่ หนึ่ง ยามเดียว บ้าง เมื่อ สำเร็จ
ความ ประสงค์ แล้ว ทอดทิ้ง หญิง นั้นให้ ได้
ความ ลำบาก บ้าง ทำ หญิง นั้นให้ ไตร รับ ความ
อาย แก่เพื่อน หญิง ด้วยกัน บ้าง

การที่จะมีสำนึกนั้น ไม่ใช่เป็น การง่าย
 เลย เพราะว่า ประเพณี ย่อม เป็น ราคา อย่างยิ่ง
 ของสัตว์ตัว ทั้งปวง ถ้าสัตว์ผู้ใดได้สำนึกชั่วช้า
 แล้ว สามารถที่จะ กระทำ ตนให้ ได้รับ ทุกข์
 ภัยต่าง ๆ ถ้าหาก จะ เกิด จาก สำนึก นั้น เสีย
 ก็จัดได้ว่า ต่อด ราคาลง แต่ หญิง ซึ่ง มีสำนึก
 หดาย คน ย่อม เป็น ที่ ตีเคียด ของ ชน ทั้ง หดาย
 เมื่อสัตว์ตัว วัชต เช่นนี้ แล้ว ควร รัง รอ
 ใจ แสง หา บุรุษ ที่ ดี ซึ่ง มีความ สามารถ ปก
 ครอง ตน ให้ มีความ สุข ดำรงต่อไป ใน
 ภายภาค หน้า นั้น มา เป็น สำนึก ของ คน บุรุษ
 ดีนั้น คือ (๑) ความ เป็น ผู้ มี ศีล ปริยยา อัน
 เป็น เครื่อง หา เลี้ยงชีพ ของ เขา เป็น หลักฐาน

เช่น วิชาหนังสือ หรือ หัตถกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

(๒) ความเป็นผู้มีเพียรหมั่น กระทำกิจการงาน

ในหน้าที่ของเขา (๓) มีใจโอบอ้อมอารี

(๔) ไม่คบมิตรชั่ว (๕) คบแต่เพื่อนที่ดี

(๖) หาเลี้ยงชีวิตโดยทางที่ชอบ (๗) รู้จัก

ใช้ทรัพย์ของเขา ให้สิ้นไปในสิ่งที่เป็นประโยชน์

คือไม่ใช้สอยฟุ่มเฟือย (๘) ไม่เล่นการพนัน

ต่าง ๆ (๙) ไม่ประพฤติน เป็น คนเที่ยวเตร่

(๑๐) เป็นผู้มีความประพฤติเป็น สุภาพบุรุษ

เป็นต้นว่า ตบแต่งร่างกายโดยเรียบร้อยอย่าง ๑

ไม่เป็นคน เก่ง กาจ เกะกะ อย่าง ๑ ไม่เสพสุรา

เมรัย เนื่อง นิตยอย่าง ๑ มีกิริยาอ่อน น้อม

อย่าง ๑ มีวาจาเรียบร้อยอย่าง ๑ เป็นผู้
 ยำเกรงผู้ใหญ่ในตระกูลเขา ๑ บุรุษซึ่งประ
 กอบด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ เป็นคน สามารถ
 ปกครองภรรยาของเขา ให้มีความสุขได้
 ผู้ที่ทำได้สามัคคี ย่อมเป็นที่ยินดีของ วงษ์
 ญาติ ประการ ๑ ย่อมเป็นที่พึงอาไศรยของ
 วงษ์ญาติที่ตกต่ำ ประการ ๑ ย่อมเชิดชูตระกูล
 ของคนให้มีหน้าประการ ๑ ย่อมได้รับความ
 ชมเชยจากเพื่อน ห่วงด้วยกัน ๑ เมื่อคน
 เป็นผู้ปฏิบัติ คน ให้เป็นที่รักของ สามัคคี
 นั้นแล้ว ก็ สามารถที่จะ มีความเจริญรุ่งเรือง
 แด่สุขสำราญต่อไป จนตลอด ชีวิตของเขา

ก็แค่การ ที่ สัตว์ร้าย จะ แฉวง หา สามีที่ดี
 โดย ตำพั้ง คน เอ็ง นั้น ย่อม เปน การ ยาก อยู่
 เพราะ คน เปน ตัว ย่อม มี หุตาคัน ไม่สามารถ
 ที่ จะ สืบสวน ด้วย คน เอ็ง ได้ ทั้ง ไม่ เปน การ สมควร
 แก่ สัตว์ร้าย ซึ่ง จะ แฉวง หา สามี โดย ตำพั้ง คน
 ด้วย เพราะ ฉนั้น ควร ที่ สัตว์ร้าย ทั้ง หตาย จะ
 รอใจไว้ ให้ บิดา มารดา หรือ วงษญาติ ซึ่ง
 ปกครอง คน จัด การ ให้ เพื่อ อาไศรย กำดัง ความ
 คิด ของ ผู้ ใหญ่ ใน ทาง สืบเสาะ แฉวง หา บุรุษ
 ที่ ดี มา ให้ เปน สามี ของ คน

แต่ ถึง อย่างไร ก็ ดี สัตว์ร้าย ต้อง รู้ ดี ใน
 ใจ ว่า กาล ภาย หน้า เมื่อ คน ตก ไป เปน ภรรยา

ของ ผู้ใด แล้ว ความ คุช ทุกข์ จะ ต้อง เกิด ขึ้น
 แก่ คน ผู้ เดียว เพราะ ลำมี ของ คน นั้น เมื่อ เช่น นี้
 ดีศรี ทั้ง หตาย ควร หา อุบาย ดื่บ เตาะ สอด สนวน
 เหตุ คุ้ง ๆ จาก ผู้ ที่ คน ควร เชื่อ ถือ โดย ทาง
 ดับ ให้ ทราบ ความ ดี แด ชั่ว ของ บุรุษ ผู้ ซึ่ง
 ผู้ ใหญ่ จะ จัด การ ให้ นั้น จน ชัด เจน ก่อน ถ้า
 เห็น ว่า ผู้ นั้น หา ใช้ คน ดี ไม่ เปน แต่ ขวด ข้าง
 หรือ แด่ง กตมา เพื่อให้ ผู้ ใหญ่ ใน ตระกูล ของ
 คน เชื่อ เทานั้น ก็ ดี หรือ คน ไม่ พอ ใจ ใน บุรุษ
 นั้น โดย อาการ อย่างใด อย่าง หนึ่ง ก็ ดี ดีศรี
 ผู้ นั้น ควร ช้ แจ้ง เหตุ ผล ตาม ที่ คน ไม่ ชอบ นั้น
 แก่ ผู้ ที่ จะ จัด การ ให้ ทราบ ก่อน เพื่อ ผู้ ใหญ่
 จะ ได้ ไม่ ข่ม ขื่น ใจ คน อย่าง หนึ่ง อำพราง ไว้ หรือ

ประพาศิ อาการให้เสีย รากาของ สัตว์สาวไป ถ้า
 สัตว์ ผู้ใด รอใจไว้ ได้ ไม่รีบร้อนใน การ ที่ จะมี
 สามี ยอมให้ ผู้ใหญ่ จัด การ ตั้ง นี้ แล้ว ผู้ นั้น
 ชื่อ ว่า เชิดชู เกียรติยศของ ท่าน ผู้ ที่ ปกครอง คนมา
 แล ย่อม เปน ตัว อย่าง อัน ดี ของ สัตว์ สาว ทั้ง หดาย
 ด้วย

กิจ ของ แม่ เรือน

บันดา สัตว์ ทั้ง หดาย เมื่อ ตกไป อยู่ใน ความ
 ปกครองของ สามี คน แล้ว ควร รู้จัก กิจ ของ แม่
 เรือน ต่าง ๆ คือ ๑ การ รักษาทรัพย์ สมบัติ
 ๒ รักษาบุตรหลาน ซึ่ง จะ เปน ผู้รับ ภาระต่อ
 ไป ๓ รักษาสามีค้ำ ใน ระหว่าง เพื่อนบ้าน
 ๔ ความ เปน ผู้จัด การงานดี ๕ เปน ผู้หมั่น กระทำ

การงาน ซึ่งเป็น นาคี ของตน ๖ มีความเคารพ ต่อ
 สามีแต่ผู้ใหญ่ใน ตระกูล ของเขา ๗ ปกปิดความ
 ลับของ สามี ๘ ไม่กล่าว ความชั่ว ของ สามี แก่
 ผู้อื่น ๙ ปฏิบัติตนให้ควร เป็น ที่ ปกฤษา ด้วย
 กิจการ ต่าง ๆ ของ สามี ๑๐ รู้จัก เวลา ศุข ทุกข์
 ของ สามี ๑๑ เป็นผู้ ประพฤติ ตน เสมอ เป็น ประกติ
 ๑๒ สัมเคราะห์กัน ข้าง เคียง ของ สามี ๑๓ เป็นผู้ มี
 หน้าขึ้นบาน ใน ที่เฉพาะ หน้า ของ สามี ๑๔ ไม่
 ประพฤติ ถ่วง ใจ สามี

ข้อ ๑ ทรัพย์ สัมบัติ นั้น จัด เป็น สอง
 ชนิด ทรัพย์ ที่มี วิญญาน เช่น คน ไข้ เป็น
 คั้น ชนิด ๑ ทรัพย์ ที่ ไม่มี วิญญาน เช่น เงิน
 ทอง แด ของ ไข้ ต่าง ๆ เป็น คั้น ชนิด ๑ ทรัพย์

เหล่านี้จะเป็นของตลกดี เป็นของล้ามกดี ย่อม
เป็นหน้าที่ของแม่เรือน จะพึงรักษาด้วยความ
ระวัง ไม่ให้เสียไปในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์

การรักษาทรัพย์สินที่มีวิญญาน เช่น บริวาร
เป็นต้นนั้น คือ ว่าด้วยรักษาคนใช้
(๑) ความเป็นผู้จัดการงานให้คนใช้เหล่านั้นทำ
ตามสมควรแก่กำลังแต่ความสามารถของเขา
(๒) ชักชวนให้ผู้ที่ทำการงาน มีความรื่นเริง
(๓) ไม่ใช่สรอยด้วยอาการดุร้าย ซึ่งเป็นเหตุให้
ผู้ทำงานสทกสท้าน (๔) ยอมงดเว้นการงาน
ตามเวลาแต่สมัยอันสมควร เป็นต้นว่าเวลา
นอนเวดากิน เวลาพักผ่อน แต่สมัยที่รื่นเริง
เช่น ครุฑสังกรานต์ เป็นต้น (๕) จัดอาหารให้

กิน จน พอ เพียง แต่ เป็น อาหาร ที่ สดมควร ไม่
 เดว เกิน นัก (๖) ให้ เครื่อง นุ่งห่ม แก่ เขา ตาม
 สดมควร (๗) สรรเสริญ หรือ ให้ รางวัด แก่
 ผู้ ที่ ทำ การ งาน ดี เพื่อ เป็น ตัว อย่าง แก่ คน อื่น
 ตาม สดมควร แก่ ความ ดี ของ เขา (๘) ตี เคียน
 หรือ ดง โทษ ผู้ ที่ กระ ทำ ชั่ว เพื่อ ไม่ ให้ ผู้ อื่น เขา
 อย่าง ตาม สดมควร แก่ โทษ ของ เขา (๙) ไม่ ให้
 โอกาส แก่ คน ส่อ พดอ เพื่อ เข้า รอย ประจบ ได้
 (๑๐) เป็น ผู้ มี ใจ หนัก แน่น ไม่ เชื่อ คำ คน
 ยุยง (๑๑) ระวัง เหตุ วิวาท โดย เทียง ชรรม
 ไม่ เข้า กับ ผู้ ผิด (๑๒) ไม่ แสดง ความ รัก คน
 โฉน หรือ ชัง คน นี้ ให้ ปราภฏ แก่ เขา ทั้ง หาย
 (๑๓) มี ใจ กรุณา แก่ คน ใจ ทั่ว ไป (๑๔) ไม่

กล่าวด้วยดี หรือบริภาษ แก่ผู้^๒อยู่ใน ความปกครอง
ซึ่ง เป็น เหตุให้ เกิด ความ^๒เข้าใจ ของ ^๒ผู้^๒นั้น

(๑๕) ไม่ให้^๒ก้า^๒งัด^๒โดยทาง ที่ผิด เช่น ^๒เถียง
เข้า กับเขา เป็น ^๒ต้น (๑๖) เวทนา^๒บว^๒ย^๒ใช้

ยอมเอาใจได้ รักษาพยาบาล (๑๗) หมั่น ตาม
ถึง^๒คุช^๒ทุก^๒ข์^๒เนื่อง ๆ (๑๘) เมื่อ มีเหตุ^๒เกิด^๒ขึ้น
แก่^๒บริวาร ย่อม ช่วย^๒เป็น^๒ธุระ ตาม^๒สมควร แก่ ความ
สามารถ ของ ^๒ตน

การ ที่ รักษา ทรัพย์ ซึ่งไม่มี^๒วิ^๒ญ^๒ญา^๒ณ^๒นั้น คือ
รักษา เงิน ทองไว้ ใน ที่^๒อัน ^๒สมควร อัน จะไม่
เกิด^๒อัน^๒ตราย ด้วย^๒ใจ^๒ผู้^๒ร้าย เป็น ^๒ต้น ๑ ไม่ให้^๒เงิน
ทอง^๒สิ้น^๒ไป ใน ^๒สิ่ง ที่ไม่^๒เป็น ^๒ประโยชน์ เช่น ใช้
สอย พุ่ม ฟาย เกิน กว่า ความ จำ^๒เป็น ^๒เป็น ^๒ต้น ๑

ย่อมรู้การได้มา แด่จ่าย ออกไป อยู่เสมอ ๆ ๑
 เก็บรักษาของใช้ต่าง ๆ ไว้ในที่อันสมควร
 ไม่ให้เป็นอันตรายด้วยโจรภัย หรือด้วย อากาศ
 เสร้า หมอง มืด พัง โดยไม่จำเป็นเป็นต้น ๑ หมั่นซ่อม
 แซมของที่ เสียแตก น้อย ไม่ทอดทิ้งไว้จน ทรุด
 โทรม ๑ ย่อมเสียของน้อยเพื่อรักษาของใหญ่ ๑
 รักษาความสะอาดในสิ่งของต่าง ๆ ๑ รักษาที่
 อยู่อาศัยของคนให้สะอาดอยู่เสมอ ๑ การรักษ
 สมบัติทั้ง ๒ ชนิดตามที่กล่าวมานี้ เรียกว่าเป็น
 ผู้รักษาสมบัติไม่ให้เสียไปในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์
 ข้อ ๒ การ รักษา บุตรหลาน ผู้ที่ จะ รับผิดชอบ
 ต่อไปนั้น คือ เลี้ยงบุตรหลานของคนตามสมควรแก่
 โว้ยของเขา เป็นต้นว่า เวลาที่ เขาเป็นเด็กอ่อนควร

บ้าง กัน เหตุ ที่ จะ ให้ เกิด ความ บัวยั ไข ต่าง ๆ ๑
 บ้าง กัน ไม่ ให้ ความ ชั่ว เกิด ขึ้น ใน สันดาน ของ เขา ๑
 แนะนำ ให้ ความ ดี เกิด ขึ้น ใน สันดาน ของ เขา ๑
 ถอน ให้ ละ ความ ชั่ว ที่ เขา กระทำ ๑ อุดหนุน ความ
 ดี ของ เขา ให้ เจริญ ยิ่ง ขึ้น ๑ จัดการ ให้ เขา ได้
 ศึกษา คิด ปฏิบัติ ตาม สมควร แก่ บัญญา ของ เขา ๑
 ไม่ ตาม ใจ ใน สิ่ง ที่ ไม่ เป็น ประโยชน์ ๑ ไม่
 เปิด โอกาส ให้ แก่ เขา เช่น เขา กระทำ ผิด ตน กลับ
 ถึง แทน เขา ๑ ไม่ งดโทษ เขา โดย อาการ ประ
 ชด ผู้ อื่น ๑ ไม่ กล่าว ขมขื่น ต่อ หน้า เขา ซึ่ง มัก เป็น
 เหตุ ให้ ได้ ก็น ี ความ กำเริบ ๑ มอบ ทรัพย์สิน สมบัติ ให้
 แก่ เขา ใน ที่ เวลา เขา ควร จะ ปกครอง ได้ ๑
 แสวง หา สามี หรือ ภรรยา ที่ ดี ให้ แก่ เขา ๑

ข้อ ๓ การรักษาดำมคคี ในระหว่างเพื่อน
บ้านนั้น คือ เป็นผู้ มีใจ อารักขา เพื่อนบ้าน
ประการ ๑ ช่วย แก่ ความทุกข์ร้อน ของ เพื่อน
บ้าน ตามสมควร แก่ ความสามารถ ประการ ๑
อุดหนุน เจื้อจ้าน เพื่อนบ้าน ผู้ขัดสน ตามสมควร
ประการ ๑ ไม่ให้ ก่อกอง แก่ศัตรู ซึ่ง จะ ทำร้าย
เพื่อนบ้าน ประการ ๑ ไม่ยุยง แล อุดหนุน ผู้ซึ่ง
อยู่ใน ความ ปกครอง ของ เพื่อนบ้าน ให้ คิดร้าย หรือ
เอาใจออกหาก ประการ ๑ ไม่เข้า กับ วงษ์ญาติ
หรือ ผู้ อยู่ใน ความ ปกครอง ของ ตน โดยทาง ที่
ผิด ประการ ๑ ระงับ เหตุวิวาท ตามชอบธรรม ใน
ระหว่างเพื่อน บ้าน กับ เพื่อนบ้าน ด้วยกัน หรือ กับ
พวก ของ ตน ประการ ๑ ไม่กล่าว ตีเคียด เพื่อน

บ้าน ประการ ๑ ไม่ยกเหตุเล็กน้อยของเพื่อนบ้าน
 ขึ้นฟ้อง ตำม คน ประการ ๑ เมื่อคนใด ยื่นเพื่อน
 บ้าน คติเคียน ตำม หรือผู้ใหญ่ใน ตระกูล ของเขา
 แล้ว ไม่บอกแก่ ตำม คนว่า คนนั้น ๆ เขา คติเคียน
 อย่างนี้ ๆ ประการ ๑ ไม่กล่าว วาจา หยาบ
 เช่น เลียดสี เป็นต้น แก่ เพื่อน บ้าน ประการ ๑
 ไม่ทำให้ เพื่อน บ้าน เลื่อม เลียด การงาน หรือ ทรัพย์
 สัมบัติ โดย การ ทูจริต ประการ ๑ ไม่ต่าง
 อำนาจ หรือ เกียรติยศ ของ เพื่อน บ้าน ประการ ๑
 ไม่เชื่อ คำ คนยุยง เพื่อให้ คน แกร้ว จาก
 เพื่อน บ้าน ประการ ๑

ข้อ ๔ ความเป็น ผู้จัดการ งาน ดิน นั้น คือ
 เป็น ผู้รู้จัก เวลา ที่ จะ ทำ การ งาน เป็น คน ว่า

เวลานี้ควรหาอาหาร เวลานี้ควรทำการสิ่ง
 นี้ ๆ (๒) รู้จักการทำงานว่าการสิ่งนี้ควร
 ที่คนจะทำ การสิ่งนี้ต้องหาใคร่ถามถึงผู้อื่น
 ช่วย หรือทุนทรัพย์เป็นต้น (๓) ทำการ
 งานตามลำดับเป็นต้นว่า การอย่างนี้หรือควร
 ทำก่อน การอย่างนี้ไม่หรือควรรอไว้ภายหลัง
 ไม่ทำการงานให้ก้าวถ่างกัน (๔) สำมึของ
 คนสั่งให้จัดการงานอันใด ก็จัดสำเร็จถูกต้อง
 ใจของสำมึ ไม่ยิ่งหรือหย่อน (๕) รู้ประ
 มาณการทำงานว่าการอย่างนี้ ๆ ต้องออกทุน
 ทรัพย์เท่านี้ ๆ หรือต้องใช้สิ่งของอย่างนี้ ๆ
 แล้วก็จับจ่ายพอเหมาะแก่การทำงาน ไม่ขาด
 ไม่เหลือ (๖) เพ่งเอาประโยชน์ของการทำงาน

เป่นประมาณ ไม่เสียตายทรัพย์ที่ตนจำเอน
 ต้องใช้สำหรับการงานนั้น ๆ (๗) เอาใจ
 ได้ตรวจตราการงาน ที่ตนใช้หรือจ้างให้
 ผู้อื่นกระทำไม่ทอดธุระเสีย (๘) มีความ
 ตระเข็ดตรวจติ การงาน ที่เขาทำสำเร็จแล้ว

ข้อ ๕ ความเป็นผู้หมั่นทำงานในหน้าที่
 ของตนนั้นคือ ไม่ทอดทิ้ง การงานให้ค้างค้ำ ๑
 วัตรัด กระทำ การงาน ให้แล้วไป ไม่เฉื่อยช้า ๑
 ไม่ผัดผ่อน เวลาที่จะ ทำการงาน ๑ ดำริห์ถึง การ
 งานของตนเสมอ ๆ ๑ ไม่หาอุบายเพื่อ หลีก
 เลี่ยง การงาน ๑ ไม่เบื่อง่าย ค่อย การงาน อัน
 เปนหน้าที่ ๑

ข้อ ๖ ความเป็นผู้มี^๒ความเคารพนับถือ
 คอธามี แต่ผู้ใหญ่ในตระกูลของเขานั้น
 (๑) แสดง กิริยา อ่อน น้อม (๒) ไม่แสดง กิริยา
 ดุหมั่น (๓) ไม่แสดง กิริยา หยาบคาย (๔) กล่าว
 วาจา อันไพเราะ (๕) กล่าว วาจา อันสมควร
 (๖) ไม่กล่าว วาจา หดหู่ (๗) ไม่กล่าว
 ประชดเสียดสี (๘) ไม่นินทาติเตียน (๙) เชื่อ
 พัง ถ้อยคำที่ เขา กล่าว ถูก (๑๐) กระทำตาม
 ความแนะนำที่ชอบ (๑๑) ไม่แสดง อាកาร
 โกรธตอบ (๑๒) ไม่ถือทิฐิमानะ (๑๓) มี
 ใจนับถือเสมอ (๑๔) ทำการงาน ของ เขา
 โดยความเต็มใจ

ข้อ ๗ ความ เปน ผู้ ปกปิด ความ ตับ ของ สามี
 นั้น คือ สามี แสดง ความ ตับ อันใด แก่ คน ย่อม
 ไม่ให้ ความ ตับ นั้น แพร่ พรายร ถึง ผู้ อื่น ประการ ๑
 สามี ตั้ง หรือ ห้าม ไม่ ให้ พุด สิ่งใด ย่อม ไม่ พุด
 สิ่ง นั้น ประการ ๑ ปกปิด ความ ขาย ของ
 สามี ไม่ เปิด เผย แก่ ผู้ อื่น ประการ ๑
 ไม่ ก่อ วา ถ้อย คำ อัน เปน เหตุ ให้ ผู้ อื่น ถูก สามี
 ประการ ๑

ข้อ ๘ ความ เปน ผู้ ปกปิด ความ ชั่ว ของ สามี
 นั้น เปน ดังนี้ว่า คน เห็น สามี ประพฤติ ความ
 ชั่ว แล้ว ย่อม ไม่ นำ ไป บอก ก่อ วา แก่ ผู้ อื่น
 ประการ ๑

ข้อ ๙ ความเป็นผู้ปฏิบัติตนให้สมควรเป็น
 ที่ปลุกษาของสามีนั้น คือ (๑) สามีปรารถนา
 กิจ การงาน อันใด ย่อมช่วยสามีคิด การงานนั้น
 ตามสามารถ (๒) การงาน ใดๆ ที่ สามี ยก
 ขึ้น ปลุกษา ย่อมตั้งใจ พัง การงาน นั้น จนเข้าใจ
 เหตุ ผล ชัด เจน แต่ดำริห์ ให้เห็น ผิด แล ชอบ
 แล้ว จึง กล่าว (๓) การงาน สิ่งใด ที่ ตน
 เห็นว่าไม่เป็น ประโยชน์ ย่อมชี้แจง เหตุ ผล
 ให้สามีเห็นโทษ ด้วย วาจา อันไพเราะ (๔) ไม่
 แสดง อาการ ห้าม ปราบ การงาน ที่ไม่เป็น ประ
 โยชน์ โดย อาการ ดุร้าย ข่มขู่ ประดุจ มารดา
 ห้าม บุตร ฉะนั้น (๕) ย่อมมีความเห็น พ้อง
 ใน การงาน ที่มี ประโยชน์ (๖) ไม่เห็นยว รัง

การงาน อัน เป็น ประโยชน์ ให้ เสื่อม เสีย เพราะ
 ความ ตระหนี่ เหนียวแน่น (๗) ย่อม แนะนำ สิ่ง ที่
 เป็น ประโยชน์ แก่ สามี ด้วย วาจา อัน ไพเราะ
 สดกوار (๘) ห้าม สิ่ง ที่ ไม่ เป็น ประโยชน์ แก่
 สามี ด้วย ถ้อยคำ อัน อ่อนหวาน

ข้อ ๑๐ ความเป็น ผู้รู้จัก เวลา ศุข ทุกข์ ของ
 สามี นั้น คือ ไม่ แสดง กิริยา ซึ่ง ไม่ เป็น ที่ พอใจ
 ของสามี ใน เวลา ที่ เขา มีความ ทุกข์ ร้อน อย่าง ๑
 ไม่ กล่าว ถ้อยคำ อัน เป็น เครื่อง ร้อนหู ของ สามี ใน
 เวลานั้น อย่าง ๑ กล่าว แต่ ถ้อยคำ อัน เป็น
 เครื่อง ทำใจ ของ สามี ให้ ร่าเริง ใน เวลานั้น อย่าง ๑
 เอาใจ ได้ ปฏิบัติ สามี ใน เวลา บำรุง ใจ เป็น คັນ

ว่า (๑) หมัน สังเกต อาการ หนักเบา ของ สามี
 เนื่อง ๆ (๒) ถ้า อาการให้ แพทย์ทราบโดย
 ชัดเจน (๓) ไม่เป็น ผู้ชบเซา หาวนอนใน
 เวลา พยาบาลไข้ (๔) จัดยาให้คนไข้ กินตาม
 เวลาไม่คลาดเคลื่อน (๕) กำหนดจำ ของ
 แดง ที่ แพทย์ห้ามไว้ ได้ ไม่ปฏิบัติ ด้วย ของ
 แดง (๖) ย่อมเลือกหา อาหาร อัน ควร แก่
 คนไข้ ให้กิน โดยความตั้งใจอย่าง ๑ ไม่
 แสดง ความ ร่าเริง ใน เวลาที่ สามีทุกข์ร้อนอย่าง ๑
 ไม่แสดง ความ เศร้าโศก ใน เวลาที่ สามี ร่าเริง
 อย่าง ๑ ไม่แสดง อาการ แถ วจา อัน เป็น เหตุ
 รั้ง ชื่น ความ ลำราญ ของ สามี อย่าง ๑

ข้อ ๑๑ ความเป็นผู้ประพฤติก็นเสมอเป็น
ปรกตินั้น คือ ต่อหน้าสามีเคย ประพฤติ อย่าง

ไร แม้ดับหลัง ก็ ประพฤติ อย่าง นั้นประการ ๑

ต่อหน้าสามีเคย แสดง วาจา อย่างไร แม้ดับหลัง

ก็ แสดง อย่าง นั้น ประการ ๑ ต่อหน้าสามีเคย

แสดง ตน ว่าไม่ชอบ สิ่งไร แม้ดับหลัง ก็คง

อยู่ อย่าง นั้น ประการ ๑ ต่อ หน้าสามีเคย ชอบ

สิ่งไร แม้ดับหลัง ก็มิได้ กัดบ กตาย ประการ ๑

ข้อ ๑๒ ความเป็นผู้ส่มเคราะห์คนข้างเคียง

ของ สามีนั้น คือ (๑) แสดง ความ คั่น รับใน

เวลา ที่ วงษ์ญาติ หรือ มิตรสหาย ของ สามีมา สู่

เรือน ตาม ส่มควร แก่ ชนิด ของ คน ทั้ง ต่อ หน้า

แสดดับหลัง สามี (๒) อุดหนุน คน เหล่านั้น ซึ่ง

มีความขัดแย้ง ตามสมควร (๓) ช่วยสุขทุกข์
ของเขา ตามความสามารถ (๔) ให้บ้าน สิ่ง ของ
ที่ควร ให้แก่เขา

ข้อ ๑๓ ความเป็นผู้มีหน้าขึ้นบ้าน ในที่
เฉพาะหน้าของสามีนั้น คือ (๑) เวตาพูดกับ
สามี ย่อมไม่แสดง อាកาร ประดุจจะ คน โกรธ
(๒) สามีให้ทำงาน อันใด ย่อมไม่แสดง
หน้าบึ้ง หรือความไม่พอใจ (๓) ย่อมมี
หน้าอันขึ้นบ้าน ในเวตาที่พูดหรือทำงาน
ในที่เฉพาะหน้าของสามี (๔) เมื่อเห็นสามี
กตัญญู มาจากที่อื่น ย่อมแสดง ความต้อนรับ
ด้วยหน้าตาอันขึ้นบ้าน ประดุจเห็น เพื่อนหญิง
ที่รัก ของ ตน ฉะนั้น

ข้อ ๑๔ ความเป็นผู้ไม่ประพฤติดังใจ
 ของสามีนั้น คือ (๑) สามีไม่ชอบสิ่งไร
 ย่อมไม่กระทำถึงนั้น (๒) สามีชอบสิ่งไร
 ย่อมกระทำถึงนั้น (๓) ไม่ฝ่าฝืนในสิ่งทั้งปวง
 ให้สามีขัดเคือง (๔) มีใจสุจริตต่อสามี
 เสมอ (๕) ไม่คบคน ที่สามีไม่พึงชอบ
 (๖) ไม่ประพฤติดิตในทางประเวณี (๗) ไม่คิด
 ยกยอกถ่ายเททรัพย์สินสมบัติ ของสามี (๘) ไม่
 ปกปิดความลับแก่สามี

กิจของแม่เรือนเหล่านี้ ย่อมละเอียดถี่ถ้วนนัก
 ถ้าสตรีซึ่งเป็นแม่เรือน ผู้ใดถึงพร้อมด้วย
 กิจการเหล่านี้โดยบริบูรณ์แล้ว ผู้นั้นย่อม
 ได้รับผล เป็นต้นว่าความสุขใจประการ ๑

ความเจริญ ย่อมเกิด แก่ผู้^{นี้}นี้ ประการ ๑ ตระกูล
 ของเขา ย่อม ตั้ง อยู่^{นั้น}นั้น คง ถาวร ประการ ๑
 ความ แตก^{ร้าง}ร้าง จาก ลำ^{นี้}นี้ ไม่เกิด ขึ้น แก่ผู้^{นี้}นี้
 ประการ ๑ ย่อม เป็น ที่ รัก ของ ลำ^{นี้}นี้ ประการ ๑
 ย่อม เป็น ที่ เกรง ใจ ของ ลำ^{นี้}นี้ ประการ ๑ ย่อม
 เป็น ที่ ใ[้]ว่าง ใจ ของ ลำ^{นี้}นี้ ประการ ๑ ย่อม
 เป็น ศ^กก อย่าง อัน ดี ของ ผู้^{นี้}นี้ ต้อง การ ความ ดี
 ประการ ๑ ย่อม เป็น ที่ สรรเสริญ ของ นักปราชญ์
 ประการ ๑ ย่อม เป็น เกียรติยศ แก่ผู้^{นี้}นี้ ใหญ่
 ใน ตระกูล ของ เขา ประการ ๑ ชื่อ ว่า เป็น ผู้^{นี้}
 ดำรง วงษ์ ตระกูล ไว้ ไม่ ให้ เสื่อม เสียด ประการ ๑
 ย่อม เป็น ศ^กก อย่าง ของ บุตร หลาน ซึ่ง จะ รับ ตระกูล

ประการ ๑ คุณความดีของเขา ย่อม ตั้ง อยู่
ตลอด กาลนาน แม้ ถึง ผู้ นั้น มรณภาพ ไป แล้ว
ชื่อ เดียง ของ เขาก็ คง ยัง ปราภฏ อยู่ คนทั้ง หตาย
มัก นำ คุณความดี ของ ผู้ นั้น ไป เป็น ตัวอย่าง
ถึง ล้น บุตร หลาน ของ ตน เอง ๆ

ข้อ ความ ทั้ง หตาย ซึ่ง เรียบ เรียง ไว้ นี้ ล้วน
เป็น คุณความดี ของ ลัทธิ ผู้ ถึง พรหม บริบูรณ์
ข้าพเจ้า จึง ได้ ให้ ชื่อ หนังสือ นี้ ว่า คำเตือนสติ
ลัทธิ เพราะ ว่า ย่อม เตือน สติ ของ ลัทธิ ผู้ ได้
พบ เห็น หนังสือ นี้ ให้ ระลึก รู้ สึก ความดี ต่าง ๆ
เมื่อ ลัทธิ ทั้ง หตาย ได้ อ่าน หนังสือ เรื่อง นี้ แล้ว
ควร ติ ตรอง ข้อ ความ ให้ เห็น ผิด แล ชอบ ด้วย



๔๐

ปัญญา ของ คน ก่อน แล้ว จึง ประพจน์
ตาม ข้อ ที่ เห็น ว่า เป็น คุณ แด่ ละ เวน สิ่ง ชี้
เห็น ว่า เป็น โทษ นั้น เสีย เมื่อ เช่น นี้ ได้ ชี้ ว่า
ความ เป็น ผู้ ประพจน์ ดี งาม ตาม คติ ของ ขรรณ ที่ ขอ

หนังสือหาษาท

1845

